

Nr 30

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om skattefrihet för stiftelser med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 307 av herr *Ohlon* och II: 223 av herr *Edberg* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av gällande skatteförfattningar att stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete befrias från skattskyldighet, samt att vederbörande utskott med ledning av vad i motiveringen anförts måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 307.

De i motionerna avsedda bestämmelserna i skatteförfattningarna har väsentligen följande innehåll:

53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen: Akademier samt Nobelstiftelsen, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor, i vilka de studerande enligt gällande stadgar är skyldiga att vara medlemmar, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användes till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst och svenska penninglotteriet aktiebolag är skattskyldiga för inkomst av fastighet men befriade från skattskyldighet för annan inkomst.

53 § 1 mom. e) samma lag: Kyrkor, andra trossamfund än svenska kyrkan därest de utövar kyrklig verksamhet, sjukvårdsinrättningar, vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser, som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar, vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verkar för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art, är skattskyldiga för inkomst av fastighet och av rörelse men befriade från skattskyldighet för annan inkomst.

7 § e) *förordningen om statlig inkomstskatt*: Samma juridiska personer, som i 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen avses, är frikallade från skattskyldighet för all inkomst.

7 § f) *samma förordning*: De juridiska personer, som i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen avses, är frikallade från skattskyldighet för sådan inkomst, som ej härflutit av rörelse.

6 § 1 mom. b) *förordningen om statlig förmögenhetsskatt*: Föreningar och samfund, vilkas medlemmar icke på grund av medlemskapet äger del i föreningens eller samfundets förmögenhet, ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingssskogar, häradsallmänningar samt andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning, ävensom andra stiftelser än familjestiftelser, samtliga dock endast om och i den mån de är skyldiga erlagga skatt för inkomst, är skattskyldiga för all den förmögenhet, de vid beskattningsårets utgång ägt vare sig här i riket eller å utländsk ort.

I de föreliggande motionerna har anförts i huvudsak följande. Den genom testamente den 26 mars 1920 inrättade stiftelsen »Clara Lachmans fond för befrämjande av den skandinaviska samkänslan» hade till uppgift att ekonomiskt stödja åtgärder som vore ägnade att främja den skandinaviska samhörigheten. Enligt fondens reglemente kunde stöd meddelas bl. a. för att bereda tillfälle åt personer, tillhörande något av de skandinaviska länderna, att lära känna inrättningar och förhållanden i något av de andra länderna eller att där idka studier vid skolor eller universitet. Spridande av upplysning om de skandinaviska ländernas och folkens förhållanden samt om betydelsen av deras sammanhållning vore ett annat ändamål som kunde erhålla understöd från fonden. I stiftelseurkunden hade bestämts att i stiftelsens styrelse skulle ingå såväl svenska som danska och norska undersåtar. Stiftelsens kapitaltillgångar vore vidare till olika delar placerade i Sverige, Danmark och Norge. Då styrelsen hade sitt säte i Göteborg, ansågs den som svensk och beskattades enligt svensk lag. Genom utslag år 1929 hade regeringsrätten fastslagit att stiftelsen vore oinskränkt skattskyldig. Om stiftelsens domicil flyttades till Danmark skulle skattefrihet uppnås, och styrelsen hade därför övervägt sådan överflyttning men dock ansett att övervägande skäl talat för att behålla det i Sverige.

Stiftelsens möjlighet att bidra till det nordiska samarbetet skulle i väsentlig grad ökas om stiftelsen befriades från skattskyldighet. Från stiftelsen hade sedan dess tillkomst utdelats ett sammanlagt belopp, som omräknat till danska kronor utgjorde omkring 2 000 000 kronor. För närvarande utdelades årligen till personer och sammanslutningar ett belopp motsvarande 60 000—70 000 kronor. Enligt senaste taxering hade stiftelsen att betala sammanlagt 21 919 kronor i skatt, varav 8 512 kronor i kommunal inkomstskatt. De för Clara Lachmans fond bestämda ändamålen sammanföll delvis med ändamål som befrämjades av redan skattebefriade stiftelser. Skillnaden syntes vara att Clara Lachmans fond syftade till att främja det

skandinaviska samarbetet. Genomförandet av skattebefrielse för fonden samt andra liknande stiftelser skulle stå i god överensstämmelse med det allmänna syftet i de nu gällande bestämmelserna. Motionärerna föreslog att ett stadgande infördes i vederbörliga författningsrum av innebörd, att skattebefrielse skulle gälla för stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete.

I en den 30 december 1946 dagtecknad skrift har Letterstedtska föreningen hos statsrådet och chefen för finansdepartementet hemställt om sådan ändring av gällande skatteförfattningar att föreningen blir befriad från skattskyldighet. Enligt vid framställningen fogat exemplar av grundregler för Letterstedtska föreningen har föreningen till ändamål att »befordra gemenskapen mellan de tre skandinaviska rikena i avseende på industri, vetenskap och konst, samt att åt yrkesflitens såväl som åt vetenskapens och konstens utveckling inom dessa länder bereda uppmuntran och stöd». Framställningen, som närmast föranletts av regeringsrättens den 11 maj 1943 meddelade utslag varigenom föreningen förklarats oinskränkt skattskyldig, har genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1952 överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det dem anförtrodda utredningsuppdraget.

Utskottet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har vissa slag av rättssubjekt med allmännyttigt ändamål tillerkänts en förmånsställning i beskattningshänseende, i det att de åtnjuta skattefrihet helt eller delvis vid såväl den kommunala som den statliga beskattningen. Detta är fallet beträffande bl. a. akademier, allmänna undervisningsverk samt stiftelser och föreningar med huvudsakligt syfte att lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller att främja vetenskaplig forskning. Nu gällande bestämmelser härom har tillkommit genom lagstiftning år 1942.

Den i de föreliggande motionerna närmast avsedda stiftelsen, Clara Lachmans fond för befrämjande av den skandinaviska samkänslan, framställde redan i början av sin verksamhet yrkande om skattefrihet, vilket emellertid genom regeringsrättens utslag den 8 november 1929 (RÅ 1929 not. Fi 1919) ogillades. Då 1942 års lagstiftning icke för stiftelser med nu ifrågavarande ändamål torde innebära någon ändring i vad tidigare gällt, får genom nämnda utslag anses fastställt, att Clara Lachmans fond enligt nuvarande bestämmelser är underkastad skattskyldighet för inkomst och förmögenhet.

I de föreliggande motionerna har yrkats att stiftelser med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, till vilka stiftelser motionärerna anser Clara Lachmans fond vara hänförlig, skulle tillerkännas skattebefrielse i samma utsträckning som stiftelser, vilka främjar t. ex. vård och uppfostran av barn eller lämnar understöd för beredande av undervisning eller utbildning. Till stöd för yrkandet har bl. a. framhållits att de för Clara Lachmans fond bestämda ändamålen delvis sammanfölla med ändamål som befrämjades av de redan skattebefriade stiftelserna samt att ett ge-

nomförande av skattebefrielse för fonden och andra liknande stiftelser skulle stå i god överensstämmelse med det allmänna syftet i de nu gällande bestämmelserna i ämnet.

Såsom ovan framhållits har Letterstedtska föreningen, som i likhet med Clara Lachmans fond har till uppgift att befordra gemenskapen mellan de skandinaviska länderna, i en den 30 december 1946 dagtecknad skrift hos chefen för finansdepartementet hemställt om sådan lagstiftning att föreningen bleve befriad från skattskyldighet. Framställningen, som närmast föranleddes av att föreningen genom regeringsrättens utslag år 1943 förklarades oinskränkt skattskyldig, har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1952 överlämnats till 1950 års skattelagsakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det dem anförtrodda uppdraget.

Främjandet av samhörighetskänslan mellan de nordiska folken är enligt utskottets mening en angelägenhet av största betydelse. Bl. a. genom inrättandet av Nordiska rådet har förbindelserna med våra grannländer numera också fått ökad aktualitet. Det framstår under sådana förhållanden för utskottet såsom naturligt och följdriktigt att man i möjligaste mån underlättar den verksamhet, som utövas av stiftelser och organisationer med ändamål att främja förståelsen de nordiska länderna emellan. Bland de åtgärder som därvid kan komma i fråga, är möjligheten att bereda de ifrågasvarande rättssubjekten lättnader vid beskattningen. Att såsom motionärerna yrkat medgiva skattebefrielse för stiftelser med så allmän ändamålsbestämning som befrämjande av nordiskt samarbete synes dock utskottet inte lämpligt. Utskottet vill erinra om att vid genomförandet år 1942 av nu gällande lagstiftning i ämnet densamma givits en restriktiv utformning och att kulturella ändamål i allmänhet inte ansetts motivera skattefrihet. Det bör givetvis inte ifrågakomma att utsträcka skattefriheten så att man bryter mot de principer varpå 1942 års lagstiftning är uppbyggd. En skattebefrielse för stiftelser av nu ifrågasvarande slag torde emellertid kunna åstadkommas utan en genomgripande ändring av den nu gällande lagstiftningen med hänsyn till att stiftelsernas ändamål är av i viss mån speciell karaktär. Utskottet är icke berett att på föreliggande material angiva de närmare villkoren för den ifrågasatta skattebefrielsen. Härför erfordras bl. a. en närmare kännedom om arten av den verksamhet som utövas av stiftelserna i fråga. Utskottet, som anser det angeläget att en utredning i ämnet kommer till stånd, får med hänsyn härtill föreslå att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan utredning. Denna torde lämpligen kunna verkställas i samband med prövningen av det likartade spörsmålet om skattebefrielse för Letterstedtska föreningen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 307 av herr Ohlon och II: 223 av herr Edberg i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i det avseende som berörts i detta be-

tänkande samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föränledas.

Stockholm den 12 april 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

FILIP KRISTENSSON

Närvarande: Se under betänkandet nr 28.